

De grote omschakeling naar een gasloos bestaan

INTERVIEW Merenwijk in de startblokken voor de energietransitie

Hou op met dat geneuzel met tochtstrips in de marge. Pak dat centraal op en los het op

Binnert Jan Glastra

Bewoners van de Leidse Merenwijk denken komend najaar te kunnen beginnen met het maken van een 'wijkuitvoeringsplan '(WUP) voor de energietransitie. Het duurt waarschijnlijk twee tot drie jaar voor het klaar is, maar het Hoogheemraadschap van Rijnland is alvast geïnformeerd dat hun afvalwaterzuivering een belangrijke kandidaat is voor de levering van warmte.

Leiden De Merenwijk is een van de vier wijken waar de gemeente binnen een paar jaar een plan hoopt te hebben voor de omschakeling van fossiele brandstoffen naar schone bronnen voor warmte en elektriciteit. De indeling van de wijk leent zich ervoor en er zijn ook al geruime tijd buurtinitiatieven rond dit onderwerp, en dan met name Duurzame Energie Merenwijk (DEM) en Tegengas.

Nu wordt het menens. DEM, Tegengas en de gemeente zitten met elkaar aan tafel. Binnen enkele maanden moet een 'startnotitie 'klaar zijn en kan het echte werk beginnen. „Aanvankelijk wilden we niet meedoen met dat WUP”, zegt Oscar Gennissen van Tegengas erover. Zijn club is zeer kritisch over de op grote collectiewarmtenetten gerichte koers van de gemeente. „Maar we zijn overeengekomen dan eerst een startnotitie te maken. Pas als we het daarover eens zijn, zetten we in die WUP. Het is ernstig verdragd, maar we lijken er wel uit te komen.”

Wijsheid

Tegengas stond aanvankelijk ook lijnrecht tegenover DEM, maar die geschillen zijn bijgelegd. „Tegengas vond dat we te snel gingen”, Tjitske Veldkamp, die komende maand na vijf jaar de voorzittershamer van DEM overdraagt aan Linda van de Voort. „Daar hebben ze zich over uitgesproken en dat was niet altijd leuk. Maar we hebben een goed gesprek gehad en inmiddels zitten we met elkaar aan tafel. We hebben uiteindelijk hetzelfde doel en we zijn ook wel naar elkaar toe gegroeid. En het is natuurlijk ook goed dat er verschillende stemmen aan tafel zitten. Wij hebben de wijsheid niet in pacht en kunnen niet kunnen beweren dat we de hele wijk vertegenwoordigen. En zij ook niet.”

Dat laatste is voor beide buurtinitiatieven erg belangrijk. Volledige instemming is vermoedelijk onmogelijk, maar zij willen wel alles op alles zetten de stem van iedere Merenwijker zo goed mogelijk recht te doen. „Ook de gemeente heeft heel nadrukkelijk gezegd: bewoners moeten het ermee eens zijn.”, zegt Veldkamp. „Dus dit keer geen oppervlakkige raadpleging en dan toch doen wat ze zelf willen. We weten nog niet precies hoe, maar de bewoner moet echt stem krijgen.”

Enquête

In ieder geval houden DEM en Tegengas later dit jaar een enquête om wensen en ambities van de huiseigenaren te peilen. Die is zeer gedetailleerd en gekopieerd van een wijkvereniging in een ander deel van de stad, het Houtkwartier, die werkt aan een plan om met het Alrijne ziekenhuis een wijkwarmtenetwerk op te zetten. „We gaan ons uiterste best doen mensen zover te krijgen die in te vullen, zodat we echt inzicht hebben in wat hun wensen en eigen ambities zijn” zegt Gennissen. Hij benadrukt dat keuzevrijheid voor Tegengas een cruciaal punt is. „Die moet blijven bestaan. Het laatste wat wij willen is dat mensen verplicht worden aardgas af te sluiten en op een of ander net worden aangesloten.”

De wijk loopt er inmiddels wel warm voor, zegt Veldkamp. „Voor de zomer organiseerde de gemeente drie informatieavonden over het WUP en dat was echt een gigantisch succes. In de Regenboogkerk passen 270 mensen, maar de eerste twee avonden kwamen er zoveel mensen dat mensen weggestuurd moesten. Er kwamen er een stuk of 800 en er was ook nog een online bijeenkomst. Dat geeft wel aan dat het enorm leeft. Nu we starten met het WUP roepen we mensen ook om zich aan te melden en mee te praten.”

Dossiers

DEM begon eerder al met het in kaart brengen van de staat van alle laagbouwhuizen op energiegebied, zodat woningeigenaren zelf al maatregelen kunnen nemen op energie te besparen of op te wekken. Dat resulteerde in een [interactieve kaart](#) die sinds kort online staat. Aan elk woningtype is een trits onderzoeken en documenten gekoppeld, en een energieadvies. „Samen met het Duurzaam Bouwloket hebben we dossiers gemaakt voor alle huizen”, zegt Veldkamp. „In de Merenwijk zijn heel veel huizen in serie gebouwd, dus dat leek ons wel handig. Iedereen kan nu zien wat zwakke punten zijn en hoe je die kunt oplossen.”

Het ligt niet voor de hand dat ieder huis straks geheel en al in de eigen energiebehoefte kan voorzien; in het WUP komen ongetwijfeld ook collectieve oplossingen te staan. En dat betekent niet per se een stadswarmtenet, benadrukt Veldkamp. „In mijn eigen wijk is een pleintje met iets van 20 woningen, waar ze bezig zijn met een kleine collectieve oplossing. Dat is natuurlijk een hele interessante tussenvorm.”

Afvalwater

Niettemin is een leverancier van warmte in bulk vermoedelijk ook welkom. Daarvoor is met name de afvalwaterzuivering bij Groenord-Noord in beeld. Onlangs werd duidelijk dat het Hoogheemraadschap van Rijnland en Vattenfall een deel van de restwarmte daarvan willen gebruiken voor de Oegstgeestse wijk Poelgeest aan de andere kant van het spoor. „Dat maakt op zich niet uit, want dat gaat om misschien 20 procent. Maar we zijn wel even bij ze langs gegaan om te zeggen dat ze er rekening mee moeten houden dat de Merenwijk ook belangstelling heeft.”

Die restwarmte is van lage temperatuur. Huizen die er gebruik van maken, zouden dan nog een eigen warmtepomp moeten hebben om de temperatuur verder omhoog te brengen. „Het heeft grote voordelen. Het is een stuk goedkoper en een water/water-warmtepomp is twee keer zo efficiënt als de hybride pomp”, zegt Gennissen. „En je houdt de mogelijkheid voor allerlei individuele oplossingen.”

Havenindustrie

Voor de koudste dagen is aansluiting op het grotere stadsverwarmingsnet misschien nog wel nodig, denkt Veldkamp. Dat wordt tegen die tijd gevoed met warm water uit de Rotterdamse havenindustrie en - zo is het plan - een veelheid aan regionale bronnen, zoals geothermie uit de Bollenstreek. Een gruwel, vindt Gennissen dat: „Ik wil eigenlijk van het tegengasgeluid af, want we willen nu echt samenwerken, maar zo'n net blijft een ramp. We zijn de problemen van Rotterdam aan het oplossen en moeten dan nog twee gasgestookte centrales bouwen om piekbelasting op te vangen. Dat gaat natuurlijk nergens over qua CO2-uitstoot.”

Het centrum van de Merenwijk en de flats doen niet mee in het energieplan dat de komende jaren vorm krijgt. Er is al besloten de wijk wat dat betreft te splitsen. „De Merenwijk is te groot om er één plan voor te schrijven. En de flats zijn veel corporatiebezit en particuliere huur. Dat blijft lastig, want huurders zijn niet snel genegen grote ingrepen te doen aan hun woning”, zegt Veldkamp. „Wat me wel stoort in deze gemeente, is dat veruit de meeste energiearmoede wel daar zit”, zegt Gennissen. „Hou op met je geneuzel met tochtstrips in de marge. Pak dat centraal op en los het op.”